

SAMKEPPNISEFTIRLITIÐ

Þriðjudagur, 22. október 2019

Ákvörðun nr. 33/2019

Kaup Sense ehf. og Origo hf. á eignum þrotabús Tölvuteks ehf.

I.

Málavextir og málsmeðferð

Þann 10. júlí 2019 var Samkeppniseftirlitinu tilkynnt um fyrirhuguð kaup Sense ehf. (hér eftir Sense), félags að fullu í eigu Origo hf. (hér eftir Origo), á meirihluta eigna þrotabús Tölvuteks ehf. (hér eftir Tölvutek). Þann 11. júlí barst samrunaskrá í samræmi við 17. gr. a. samkeppnislaga og reglur nr. 684/2008 um tilkynningar og málsmeðferð í samrunamálum, með síðari breytingum. Um er að ræða svonefnda lengri samrunaskrá með upplýsingum um samrunann. Samrunatilkynningin þótti fullnægjandi í skilningi samkeppnislaga og frestir samkvæmt lögum byrjuðu að líða þann 12. júlí 2019. Með bréfi dags. 15. ágúst 2019, var samrunaaðilum tilkynnt um að Samkeppniseftirlitið teldi ástæðu til frekari rannsóknar samrunans, sbr. 1. mgr. 17. gr. d. samkeppnislaga.

Með bréfi, dags. 10. júlí var jafnframt óskað eftir undanþágu frá banni við framkvæmd samrunans, sbr. 4. mgr. 17. gr. a. samkeppnislaga nr. 44/2005. Þann 11. júlí 2019 svaraði Samkeppniseftirlitið þeirri beiðni og taldi eftirlitið skilyrði ákvæðisins uppfyllt. Undanþágan var bundin því skilyrði að samrunaaðilar gripu ekki til neinna aðgerða sem gerðu það ómögulegt að láta samrunann ganga til baka ef það yrði niðurstaða Samkeppniseftirlitsins að nauðsynlegt væri að grípa til íhlutunar vegna hans.

Undir meðferð málsins óskaði samkeppniseftirlitið eftir bæði sjónarmiðum og frekari upplýsingum frá samrunaaðilum og keppinautum. Verður þeirra sjónarmiða getið eftir því sem við á í umfjöllun hér á eftir.

II.

Samruninn

Samkvæmt 17. gr. samkeppnislaga telst samruni hafa átt sér stað þegar breyting verður á yferráðum til frambúðar. Samruni getur þannig m.a. falist í því að fyrirtæki taki annað fyrirtæki yfir eða að það nái yferráðum í heild eða að hluta yfir öðru fyrirtæki, t.d. með því að kaupa hluta af eignum þess eða þær allar, sbr. 1. mgr. 17. gr. laganna. Samkeppniseftirlitið telur að í kaupum Sense á meirihluta eigna þrotabús Tölvuteks felist samruni í skilningi 17. gr. samkeppnislaga.

1. Samrunaaðilar

Fram kemur í samrunaskrá að Sense sé að fullu í eigu Origo. Samkvæmt heimasíðu Origo er fyrirtækið þjónustufyrirtæki í upplýsingatækni og er hlutverk félagsins að aðstoða viðskiptavinum að ná enn betri árangri í sínum rekstri með aðstoð upplýsingatækni, sérfræðiþekkingu starfsfólks og þjónustu. Í samrunaskrá segir að starfsemi Origo er snúi að sölu á tölvum og tölvutengdum búnaði til neytenda fari öll fram á Íslandi. Origo sé eigandi alls hlutfjár í Application Consulting Sweden Holding AB og Application Consulting Sweden AB. Þá hafi Origo verið eigandi alls hlutafjár í Tempo en þann 19. nóvember 2018 hafi félagið selt 55% hlut í því félagi. Origo er skráð félag á hlutabréfamarkaði Nasdaq Iceland.

Á heimasíðu Tölvuteks segir að fyrirtækið sé einn stærsti dreifingar- og söluaðili á tölvum og tölvubúnaði til einstaklinga og smærri fyrirtækja á Íslandi. Í samrunaskrá segir að fyrirtækið hafi verið tekið til gjaldþrotaskipta með úrskurði Héraðsdóms Reykjavíkur dags. 3. júlí 2019, en rekstur þess hafði stöðvast vegna fjárhagsvandræða þann 24. júní 2019.

Í samrunaskrá segir að ávinningur samrunans sé einkum tvenns konar. Annars vegar í formi þess að rekstur Tölvuteks verði endurreistur, neytendum til hagsbóta, enda myndi brotthvarf félagsins leiða til fækkunar samkeppnisaðila neytendum til tjóns. Hins vegar í formi þess að Origo auki verulega við starfsemi sína á þeim markaði sem Tölvutek hafi starfað á en til þessa hafi starfsemi Origo á markaðnum verið takmörkuð.

2. Markaðir málsins og staða aðila á þeim

Við mat á samruna samkvæmt samkeppnislögum verður að byrja á því að skilgreina þann markað eða þá markaði sem við eiga. Samkvæmt 4. gr. samkeppnislaga er markaður sölusvæði vöru og staðgengdarvöru og/eða sölusvæði þjónustu og staðgengdarþjónustu. Hagfræðileg rök leiða til þess að líta verður á viðkomandi markað frá tveimur sjónarhornum, annars vegar vöru- eða þjónustumarkaðinn og hins vegar landfræðilega markaðinn.

Í samrunaskrá segir að Origo sé þjónustufyrirtæki í upplýsingatækni. Origo hafi hafið starfsemi 1. janúar 2018 við samruna þriggja fyrirtækja, þ.e. Nýherja hf., Applicon hf. og TM Software hf. Tvö þau síðarnefndu voru dótturfélög Nýherja og sérhæfa sig á sviði viðskiptahugbúnaðar og sérhæfs hugbúnaðar eins og sjúkraskrárkerfi, heilsugæslulausnir, ferðalausnir o.fl. Í ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 7/2015 hafi Nýherji hf. verið talinn starfa á upplýsingatæknimarkaði. Með hliðsjón af því verði að ætla að Origo starfi á upplýsingatæknimarkaði.

Í samrunaskrá segir jafnframt að Tölvutek hafi starfað á neytendamarkaði, einkum tveimur mörkuðum. Annars vegar markaði fyrir leikjatölvur, einkum Playstation. Hafi þetta verið talið til sérstaks markaðar, sbr. til hliðsjónar ákvörðun Samkeppnissráðs í máli nr. 19/2004 vegna samruna Tæknivals og Norðurljósa. Hins vegar hafi Tölvutek starfað á mörkuðum fyrir sölu á tölvum og tölvutengdum búnaði. Annars vegar til fyrirtækja að takmörkuðu leyti og hins vegar til neytenda, en sá markaður hafi verið talinn aðgreindur markaði fyrir sölu til fyrirtækja, sbr. til hliðsjónar ákvörðun Framkvæmdastjórnar EB í máli nr. 3201 M.8765, *Lenovo/Fujitsu*. Origo hafi einnig að takmörkuðu leyti starfað á þeim markaði.

Að mati samrunaaðila er því viðkomandi vörumarkaður markaðurinn fyrir sölu á tölvum og tölvutengdum búnaði til neytenda. Þá segir í samrunaskrá að það sé mat samrunaaðila að markaðurinn einskorðist við Ísland, þó þannig að alþjóðleg samkeppni í gegnum netverslanir veiti aðilum á markaðnum hér á landi umtalsvert samkeppnislegt aðhald.

Þann 12. júlí 2019 sendi Samkeppniseftirlitið umsagnarbeiðni til keppinauta samrunaaðila, fyrirtækja sem selja tölvur og tölvutengdan búnað á Íslandi. Með því var þeim gefinn kostur á að koma á framfæri sjónarmiðum um skilgreiningu á mörkuðum málsins, auk almennra sjónarmiða um mat þeirra á samkeppnislegum áhrifum samrunans. Í þeim umsögnum sem bárust lýstu keppinautar m.a. yfir áhyggjum yfir styrk hins sameinaða fyrirtækis, bæði hvað varðar fjárhagslegan styrk Origo samanborið við keppinauta sem og markaðshlutdeild fyrirtækisins. Bent var á það að styrkur Origo á markaði með tölvur og tölvutengdan búnað liggja einna helst í sölu á þessum vörum til fyrirtækja. Það að skipta markaðnum upp eftir sölu til neytenda annars vegar og fyrirtækja hins vegar, og skilgreina markað málsins einungis út frá sölu til neytenda, vanmæti stórlega markaðsstyrk hins sameinaða fyrirtækis.

Í ljósi þess að það hefur ekki áhrif á niðurstöðu málsins tekur Samkeppniseftirlitið ekki endanlega afstöðu til þess hvort að skilgreina eigi markað með tölvur og tölvutengdan búnað sérstaklega eftir því hvort um er að ræða sölu til fyrirtækja eða neytenda, en fellst á það að í hið minnsta beri að líta til stöðu Origo á fyrirtækjamarkaði við mat á markaðshlutdeild og samkeppnislegum áhrifum samrunans. Samkeppniseftirlitið fellst á það mat samrunaaðila að landfræðilegi markaður málsins sé landið allt, Ísland.

Tilgangur þess að meta markaðshlutdeild á skilgreindum mörkuðum í samrunamálum er að auðvelda mat á því hvort samruni muni leiða til skaða fyrir neytendur og tjóns fyrir samfélagið. Slíkt tjón getur meðal annars átt sér stað vegna þess að samrunaaðilar nýti sér aukinn efnahagslegan styrkleika eftir samruna til að hækka verð eða eftir atvikum til að draga úr gæðum vöruframléiðslu eða þjónustu til að minnka kostnað. Mat á markaðshlutdeild er jafnan hluti af mati á aðstæðum á mörkuðum og er markaðshlutdeild eitt þeirra atriða sem gefur vísbendingu um efnahagslegan styrkleika. Við mat á því hvort að tiltekin markaðshlutdeild beri vott um skaðlega samþjöppun þarf jafnan að horfa til ýmissa annarra eiginleika markaðarins og þeirra fyrirtækja sem um ræðir í viðkomandi máli.

Til að varpa ljósi á markaðshlutdeild á markaði með tölvur og tölvutengdan búnað aflaði Samkeppniseftirlitið upplýsinga um veltu á markaðnum með bréfi, dags. 24. júlí 2019, sem sent var til 11 keppinauta sem selja tölvur og tölvutengdan búnað á Íslandi. Í bréfinu var óskað eftir veltu vegna sölu á tölvum og tölvutengdum búnaði árin 2017 og 2018. Óskað var eftir því að veltan skyldi sundurgreind eftir því hvort um væri að ræða sölu til neytenda eða fyrirtækja. Sömu upplýsinga var jafnframt óskað frá samrunaaðilum.

Samanlögð hlutdeild samrunaaðila miðað við veltu árið 2018 á markaði fyrir sölu á tölvum og tölvutengdum búnaði er [30-35]% sé um að ræða víðari markaðsskilgreiningu (öll sala á tölvum og tölvutengdum búnaði), en sé um að ræða þrengri markaðsskilgreiningu, þar sem sala er aðgreind í neytenda- og fyrirtækjamarkaði, er samanlögð hlutdeild þeirra annars vegar [35-40]% (sala á tölvutengdum búnaði til

fyrirtækja) og hins vegar [20-25]% (sala á tölvum og tölvutengdum búnaði til neytenda). Þessar hlutdeildartölur ber þó að skoða í því samhengi að um er að ræða kaup á eignum þrotabús fremur en fyrirtæki í fullum rekstri, og gefa þær því ekki fullsanna mynd af markaðsstyrk hins sameinaða fyrirtækis.

III.

Niðurstaða

Við mat á samkeppnislegum áhrifum samruna ber að líta til þess hvort samruninn leiði til þess að markaðsráðandi staða skapist eða styrkist eða hvort samruninn leiði til þess að samkeppni raskist að öðru leyti með umtalsverðum hætti, sbr. 17. gr. c. samkeppnislaga. Í 4. gr. samkeppnislaga kemur fram að markaðsráðandi staða sé fyrir hendi þegar fyrirtæki hefur þann efnahagslega styrk að geta hindrað samkeppni á þeim markaði sem máli skiptir og að það geti að verulegu leyti starfað án þess að taka tillit til keppinauta, viðskiptavina og neytenda.

Sá markaður sem samruninn hefur áhrif á er sala á tölvum og tölvutengdum búnaði á Íslandi. Samanlögð markaðshlutdeild samrunaaðila á þeim markaði og sú samþjöppun sem af samrunanum leiðir gefur, að mati Samkeppniseftirlitsins, ekki tilefni til að telja samrunaaðila markaðsráðandi, eða ætla að þeir öðlist við samrunann nægilegan efnahagslegan styrkleika til þess að valda skaða fyrir neytendur og tjóni fyrir samfélagið. Í því samhengi ber að líta til þess að aðrir aðilar eru starfandi á markaðnum sem hafa umtalsverða hlutdeild, s.s. Elko [15-20]%, Epli [15-20]% og Advania [10-15]%. Auk þess eru ekki vísbendingar í málinu um að aðgangshindranir að markaðnum séu miklar. Loks ber að líta til þess að þar sem um er að ræða kaup á þrotabúi, eru aðstæður í málinu ekki fyllilega sambærilegar kaupum á félagi í fullum rekstri.

Með vísan til framangreindar umfjöllunar fær Samkeppniseftirlitið ekki séð að viðkomandi samruni leiði til þess að markaðsráðandi staða verði til eða styrkist eða að samruninn leiði til þess að samkeppni raskist að öðru leyti með umtalsverðum hætti, sbr. 17. gr. c. samkeppnislaga. Á grundvelli þess telur Samkeppniseftirlitið ekki ástæða til að aðhafast frekar í tengslum við þennan samruna.

IV.

Ákvörðunarorð

„Kaup Sense ehf. og Origo hf. á eignum þrotabús Tölvuteks ehf. fela í sér samruna í skilningi samkeppnislaga. Samkeppniseftirlitið telur ekki forsendur til þess að hafast frekar að í máli þessu.“

Samkeppniseftirlitið

Ásgeir Einarsson